

821.135.1

scriitori
români
contemporani

DAN PERȘA

RECENSĂMÂNTUL
MORTILOR

HUMANITAS

Redactor: Genoveva Cerchez
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Lumiņa Drăgan
DTP: Iuliana Constantinescu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

© HUMANITAS, 2025

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Perșă, Dan

Recensământul morșilor / Dan Perșă. –

București: Humanitas, 2025

ISBN 978-973-50-8978-8

821.135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021.408.83-50, fax 021.408.83-51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

Primăvara venise pe neașteptate cu o nouă amenințare pentru omenire: coronavirus. De când ne știm, numai de nenorociri am avut parte. Însă așa suntem făcuți, să învingem mereu. Suntem cele mai inteligente și adaptabile ființe de pe planetă. Întotdeauna m-am întreat: ce i-a venit naturii să ne creeze? Gândiți-vă câte miliarde de invenții geniale se află în noi pentru alcătuirea unui om. Dar fiecare dintre ele este o vulnerabilitate. Nici nu le băgăm în seamă, până când nu ne doare. De pildă, glandele salivare. Ce plâsmuire minunată! Ele ne umezesc gura, gâtul, cavitatea nazală. Fără ele, am îndura nesfârșite suplicii. Și câte invenții sunt în sânge, câte în lanțurile ADN! Iar făpturile pământului sunt o minunăție a naturii. Lei, tigri, căprioare, iarbă, flori, elefanți, crocodili, girafe, pelicani, dar și oceane, nori, izvoare, codri, munți, vânt. Ce spuneam? A, da, fiecare invenție e o precaritate. Ai unghii. Sfărâmă-ți una și ai să vezi cum ai să urla. Ai carne, străpunge-o și ai să vezi cum te albești la față și leșini de durere. Părul? Smulge-l. Da, ai prins ideea. Dacă ești bărbat, ai și testicule. Sigur, întâmplări ca astea, cum ar fi să îți strivești o unghie, sunt rare în condiții normale. Doar că nu trăim tot timpul în condiții normale. Ziceam de nenorociri și calamități. Altfel, când condițiile sunt normale, vârsta și bolile sunt călăii. Ne distrug pe dinăuntru, ne dor, ne fac să suferim. Și ce-mi pasă mie? E drept, nu sunt prea sănătos.

Am uneori dureri. Nu prea le iau în seamă, la ce bun? Pot face ceva să-mi opresc degradarea? A făcut-o vreodată cineva, undeva? Asta este, îmbătrânim, ne cuprind bolile, murim. Și totul a început pe planetă cu o celulă. Au apărut plantele – soluție ingenioasă, hrănită de lumina solară. Dar natura a vrut ceva autonom și au apărut animalele. Ele consumă prea multă energie ca să poată fi hrănite de-o rază de soare. S-au hrănit la început cu plante, distrugând aceste nevinovate născociri. Dar n-a fost de ajuns. În foame lor de energie, noile creaturi au început să se mănânce între ele. Ei, da, a făcut multe experimente natura și-a avut multe probleme de rezolvat până să ajungă la noi. Ce imenși dinozauri și feroce au fost! Iubesc dinozaurii, nu mi-au făcut nici un rău, dar recunosc că erau monstruoși. Ce-i susținea pe toți acești monștri? Un mic sistem nervos, devenit creier. Oho, așa ne-am născut. Creier, tot mai mult creier. Avem un creier imens. Dar tot nu putem, cu ajutorul lui, să ne stopăm degradarea. Dimpotrivă, inventăm nenorociri de o ferocitate fără seamăn. Câte războaie n-au fost și – ce barbarie – câte lagăre de exterminare! Sunt foarte sensibil la așa ceva, de când mi s-a povestit că bunicul meu a murit într-o colonie de muncă forțată prin anii '50 ai secolului trecut. E un car de ani de atunci, dar crimele odioase ne bântuie toată viața. Mă cutremură masacrarea a 20.000 de oameni în Bagdad, la ordinul lui Timur Lenk, fără să-i cunosc pe acei oameni. Cum să nu fiu afectat de moartea bunicului meu?

Trăindu-mi viața în condiții normale, pe timp de pace, nefiind nevoit să stau în noroiul tranșeeilor, cu gloanțele șuierând pe la urechi și cu bombe explodând în jur, pe vreo mucioriță lipicioasă căzută din cer sau în gerurile seci ale iernii, luptam numai cu degradarea mea. Luasem unele măsuri din pricina suferințelor provocate de boli. Devenisem, de vreo doi ani, vegetarian. Asta mi-a îmbunătățit considerabil starea.

Făcusem și eu o vârstă și mi-am spus: mi-am dedicat viața scrisului și am avut mari satisfacții. Dar acum vreau să călăto-

resc, mai dă-l încolo de scris. Mai ales că trăiam frumoasa iluzie că în ultimul meu roman s-au adunat în chip fericit toate temele și obsesiile mele, astfel că am spus tot ce aveam de spus despre umanitatea noastră și nu avea rost să mai dau vreo carte. Pentru ce? Oricum oamenii se uită mai mult în telefoanele lor decât în cărți. Deși să scriu mi-a fost mereu cea mai mare fericire. Îmi rămăsese un singur plan din munca mea de scriitor: să public, într-un an, doi, după ce-l caut de ouă și-l corectez, romanul abia terminat. Câte planuri nu-și face omul! Dar, iată, s-a întâmplat ca din botul unui liliac să pice un virus tocmai pe coada îmbârligată a unui porc (mă rog, cine știe ce animale vor mai fi fost, un păun și-un pangolin) și virusul acela să sufere o mutație care l-a făcut letal pentru oameni. Sau așa am crezut la început despre coronavirus – că ucide fără milă. Și omenirea s-a panicat. Am văzut, în spaima zilelor, dar și în coșmarurile nopții, când imaginația o ia razna, miliarde de oameni căzuți într-o rână prin orașe, putrezind neîngropați, și ne-am spus că, din tot poporul lumii, vor supraviețui doar câțiva indivizi, cei aflați în zone izolate.

Mereu e câte ceva rău pe lume, ceea ce nu mă face un pesimist, nu, sunt un optimist incurabil și iremediabil. Poate fi și un dezastru, eu vin cu optimismul meu. Optimismul e iresponsabil. Dar sunt optimist, deoarece știu că oamenii rezistă tuturor nenorocirilor vieții. Războaie, molime, lagăre, boli. Au fost mereu învingători, indiferent de greutățile întâmpinate și așa vor fi și de azi înainte. Nu din naivitate sunt încrezător. Îi prevăd omenirii viitor strălucit. Dar mai ales sunt optimist deoarece știu că oamenii se pot schimba, că se duce o stăruitoare bătălie în fiecare dintre noi pentru a deveni mai buni. Să vrei să fii mai bun e ca și când ai vrea să luminezi cu lumânarea fundul mării, nu-i așa? Dar de aici derivă sensul existenței noastre în economia universului. Altfel de ce am fost creați? Doar ca să ne mâncăm între noi?

COVID 19 s-a răspândit pe tot mapamondul. Nu că mi-ar fi păsat de el, eram obișnuit să stau în casă și aveam destule cărți

de citit, dar voiam să plec cu prietena mea în concediu și nu mai puteam. Fusesse declarată stare de urgență pe tot cuprinsul țării. După o vreme, restricțiile s-au destins și i-am spus Aureorii:

— Hai să plecăm! Ia-ți niște zile de concediu!

În ziua următoare, când s-a întors de la birou, mi-a spus:

— Am întrebat când pot să-mi iau concediu și mi-au zis: tu nu știi că la noi nu se dau concedii?

Lucra în construcții, personal tehnic la Drumuri și Poduri, și trebuia să facă actele pentru ca firma să-și poată lua banii pe lucrările contractate. Muncea zi-lumină. Însă tare și-ar fi dorit să plecăm într-o stațiune, pe undeva, la munte. Mi-a spus că nici să lucreze la cartea ei nu avea timp, ceea ce era o mare frustrare. Știam că își luase ca subiect coloniile de muncă forțată de la Canalul Dunăre – Marea Neagră și redactase deja circa cincizeci de pagini. Munca aceasta o pasiona. Mi-a spus apoi că ar trebui să nu ne mai vedem o vreme, pentru că la ea la serviciu e mare vânzoleală, șantieristii vin și pleacă, și e posibil să devină purtătoare de coronavirus fără a ști, iar eu am destule comorbidități. I-am dat dreptate și i-am spus că vom aștepta o vreme, ca să vedem dacă se ivește vreun caz la ea. Dacă nu avea să apară o vreme, însemna că ne puteam întâlni liniștiți. M-a întrebat cum mă simt în izolare și dacă n-o să am probleme. În privința asta, am liniștit-o ferm: oricum trăiam izolat și înainte. Nu primeam nici măcar un telefon.

Din pricină că romanele mele pleacă aproape întotdeauna de la realități românești, am atins puncte sensibile ale societății noastre, așa că am fost, treptat, izolat. Așa procedează unii când îi arăți cu degetul. S-au pus tot felul de interdicții în privința mea. Interdicția de a publica la anumite edituri, în anumite reviste, am fost șters de pe listele de premiere făcute de juriu, am fost șters de pe listele invitațiilor la evenimente culturale și, când am fost invitat de instituții aflate în afara sistemului, s-a intervenit pentru anularea invitației. Acest cerc s-a strâns tot mai mult, până când am fost izolat și în comunitatea în care trăiesc, rămânând doar cu sprijinul familiei și al câtorva prieteni. Este

o mare suferință să te vezi izolat, să vezi că toate încercările tale se lovesc de un zid. Dar m-am obișnuit să trăiesc așa. Mi-am dat seama că sistemul este copleșitor, că poate zdrobi un om cu ușurință. Cei mai mulți slujbași sunt lași, oportuniști, servili. N-am văzut nici un editor care să-și dea demisia pentru că i s-a cerut „de sus“ să nu mai publice un autor de-al editurii. Ce, ești nebun, să-mi dau demisia pentru tine? ar striga. Da, pentru mine, un autor al editurii. În semn de protest. Ca să-ți aperi autorii. Și dacă n-o faci pentru mine, atunci pentru că ți se încalcă dreptul să alegi ce să publici. Sunt motive serioase să-ți dai demisia când primești ordine din astea. Nu ții la libertatea ta, la principiile tale? Sau nu le ai și doar banul contează? Ce să mai zic, doar îi cunoașteți.

După o vreme, pe șantierele firmei unde lucra prietena mea s-au înregistrat câteva cazuri de COVID. Firma a intrat în carantină și personalul a fost trimis în concediu forțat. Dar să plecăm în stațiune nu mai era posibil. Hotelurile erau închise, iar să mergi undeva la nimereală era riscant. Deși se ridicase starea de urgență și se putea călători, de unde să știi cum a fost sterilizată camera în care ai să stai? Ne puneam tot felul de întrebări și-am conchis că mai bine rămânem acasă, fiecare la casa lui, deocamdată, până când Aurora își face un test.

A făcut un test de COVID, i-a ieșit negativ și putea veni la mine. Asta însemna ceva. Deși sunt de felul meu un solitar *Ce-a răs amar/ Și-a plâns mereu*, singurătatea prea îndelungată te copleșește, până la urmă, și-ți vine să te urci pe pereți. Am hotărât să ne petrecem fiecare sfârșit de săptămână împreună, la mine, până când lucrurile vor lua o turnură mai bună. Starea de urgență fusese ridicată, așa că prietena mea putea veni cu taxiul, fără declarația pe propria răspundere, necesară înainte. Scriai pe ea data, unde mergi, în ce scop și când te întorci. Situația era la fel în toată lumea, nu doar în partea noastră de mapamond. La noi, restricții din astea au fost și cu trei decenii în urmă. Trăind atâta vreme într-un sistem politic opresiv, eram învățați cu restricțiile, cu frustrările și teama. Mă gândeam că occidentalii

suportă mult mai greu izolarea socială impusă de virus. Câteodată nu poți să-ți înfrânezi niște porniri de genul să moară și capra vecinului și mă gândeam că, iată, acum toți oamenii se află sub opresiune, așa cum am fost eu mai bine de cincisprezece ani. Opresiunea mea fusese însă mai apăsătoare, date fiind, pe de o parte, durata și faptul că nu vedeam nici o luminiță la capătul tunelului, iar pe de alta, din cauză că nu aveai cui să te plângi, unde să reclami, pentru că sistemul lucrează pe ascuns, intră ca pesta pe sub ușă, nu lasă nici o urmă în spațiul public. Și nu m-am opus, pentru că am văzut ce li s-a întâmplat celor care au încercat. S-au fabricat niște documente care să-i compromită. Până să-și dea seama poporul că sunt falsuri, îți pierzi stima în ochii celorlalți, și când o pierzi, greu o redobândești, chiar dacă se află că ai fost doar o victimă. Nu știu de ce, dar victimele sunt urâte de oameni. Celorlalți li se pare că victima e un om nevolnic și e privit cu silă. Așa s-ar vedea din afară. Dar eu știam că, de fapt, în timpul comunismului, oamenii s-au învățat să stea departe de victimele sistemului. Dacă simpatizau cu ele, puteau deveni și ei suspecți. Așa că le priveau cu ură, iar uneori, ca să nu fie asociați cu ele, riscând să între și ei în dizgrație, puneau chiar sare pe rană. Această frică profundă înrădăcinase adânc o mentalitate. Trecuseră treizeci de ani de la Revoluție și, totuși, oamenii încă ocoleau victimele structurilor autocratice. Nu trăiam, teoretic, într-un sistem opresiv, dar acesta subzista prin cei care dețineau puterea și-și puteau pierde privilegiile. Dar poporul? Lasă, că nu iese fum degeaba, spunea poporul. Unii colegi din țară, oprimați, ca și mine, s-au revoltat, dar nu au avut nici o șansă să îndrepte lucrurile. Angrenajul e mult prea puternic și cuprinde toate instituțiile de forță ale statului, inclusiv justiția, care în visele noastre ar trebui să fie liberă și să facă dreptate. În fine, n-o să mai revin asupra acestui subiect, l-am abordat doar pentru a arăta cât de persistente sunt structurile create în cei patruzeci și cinci de ani de comunism din România. Așa se poate înțelege cât de mult ne afectează trecutul. La noi, trecutul se află în prezent, cum spunea și T.S. Eliot: